

УДК 930.85(100+477)

Кригульська Т.Б.¹, Дуліда Д.О.²

¹канд. іст. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

²студ. гр. ФЕУ-412 НУ«Запорізька політехніка»

ТРИПІЛЬСКА КУЛЬТУРА ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Трипільська культура за визнанням ООН є явищем загальноцивілізаційного значення. Це високорозвинена стародавня неолітична землеробсько-скотарська археологічна культура, що була відкрита у XIX столітті. Перші археологічні поселення цієї культури

було знайдено вченим-археологом Теодором Бурадою на території Румунії поблизу села Кукутень. Подібні поселення на українських територіях у 1893–97 роках відкрив і досліджував Вікентій Хвойка, який визначив наукове значення цих поселень та виділив їх у 1899 році як самобутню трипільську культуру. Не знаючи про розкопи у Кукутені, він запропонував цю археологічну культуру назвати трипільською за назвою села Трипільля поблизу Києва.

Науковими дослідженнями трипільської культури займалися В.Хвойка, В.Антонович, Л.Залізняк, Т.Пассек, Ю.Захарук та багато інших вчених. На основі ґрунтовних досліджень встановлено, що трипільська культура на території України проіснувала понад дві тисячі років (4500–2650 років до н.е.)

Поселення трипільської культури загальною площею понад 350 тис. км² розташовувалися між Карпатами та Дніпром на територіях сучасної Румунії, Молдови та України. У часи розквіту культури їй належали найбільші за розміром поселення у Європі. Дослідження стверджують, що кількість мешканців деяких з них перевищувала 15 тис. осіб. Під час свого найбільшого розквіту населення трипільської культури становило від 400 тисяч до 2 мільйонів осіб. Серед будівель їхніх стародавніх поселень археологи не знайшли жодної адміністративної споруди. Це може бути свідченням високого рівня самоврядності трипільців: у цьому суспільстві всі добре знали хто, що і як має робити.

У трипільців було добре розвинене господарство. Землеробство становило найбільшу його частку, система ведення його була підсічно-вогневою. Шість тисяч років тому трипільці без рекомендацій та обґрунтувань наукових інституцій запровадили сівозмінну систему землеробства і на її основі дуже ефективно господарювали. У пізніші часи здобутками трипільців користувалися всі наступні покоління. Трипільська система сівозміни і донині лежить в основі сучасного землеробства. До часів Ярослава Мудрого (11 ст. н.е.) набір злаків на полях Київщини був той самий, що й у трипільські часи.

Маючи парну упряж, вони могли використовувати соху. Праця з сохою у 40 разів була продуктивнішою за обробіток землі мотикою. Отже, цілком можна припустити, що саме цей винахід трипільців уможливив створення їхніх міст-гігантів. Є припущення, що з 4 тис. до н.е. трипільці застосовували мотики з кремнієвими лезами.

Також не відставали трипільці у скотарстві, полюванні, рибальстві, збиральництві, прядінні та ткацтві. Керамічні вироби трипільців є справжніми витворами мистецтва. Посуд був майже завжди нефарбованим, але з орнаментом. Трипільці своїми високими технологіями обпалювання

глини (у гончарних горнах) випередили греків на три тисячі років. Вважають, що вони вже користувалися гончарним колом.

Трипільські хати були двоповерховими, прямокутної форми. Стіни дерев'яні, обмазані з обох боків багатошаровою глиною і часто розписані темно-червоною фарбою. Планування і особливості будови трипільських хаток нагадують пізніші українські хати та сучасні екобудинки. Бо саме помешкання з дерев'яними стінами, глиняним тинком і натуральним покриттям – у яких влітку прохолодно, а взимку тепло – сьогодні знову мають великий попит. Отже, виходить, що основи сучасного екологічного будівництва були закладені трипільцями ще шість-вісім тисяч років тому.

Почин металургії на наших землях також іде від трипільців. Вони плавили мідь і виготовляли з неї знаряддя праці та прикраси. Сьогодні в експозиції музею трипільської культури у Переяславі найстаріший метал України презентує дивовижний артефакт – рибальський гачок, якому 6,5 тисяч років. Гачок дотепер гострий і на нього можна зловити рибу до 5 кілограмів ваги.

Підбиваючи підсумки, можна стверджувати, що господарські досягнення трипільців були вагомими. Вони зробили величезний внесок в цивілізаційний розвиток України та Європи в цілому. Вони започаткували технології високорозвиненого землеробства та гончарства на праукраїнських територіях. Трипільці першими освоїли металургію, своїми високими технологіями гончарства, випередивши давніх греків на три тисячі років. Трипільські міста були найбільшими в Європі, а їхні хати стали прототипом сучасних.